

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д.УШИНСЬКОГО»
Навчально-науковий інститут фізичної культури спорту та спеціальної освіти
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

**ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ І
РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Матеріали XXVIII всеукраїнської науково-практичної конференції

Одеса 2025

УДК 376

П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ

Вченої Ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 5 від 30.10.25р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Гончар І.Л. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спортивних дисциплін Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Кисличенко В.А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ННПІ імені О.В.Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

*Головний редактор – професор **Форостян О.І.***

*Відповідальний редактор – професор **Соколова Г.Б.***

*Технічний редактор – доцент **Начинова О.В.***

Члени редколегії:

Арнаутова Л.В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Лещій Н.П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Маматова З.Р. – старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Орленко І.М. – доктор філософії, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Григорєва Л.В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи № 75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць, Одеса, / редколегія О.Ф.Форостян та ін. – Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. – 208 с.

УДК 376

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 2025

ЗМІСТ

Тематичний напрям: Сучасні проблеми корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану

Аймедов К.В., Грицик О.Ю., Попова О.В. РОЗЛАДИ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ ЯК ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ У КОНТЕКСТІ ВОЄННОГО СТАНУ	6
Ващишина О.А. ЛОГОПЕДИЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕТРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	10
Начинова О.В., Козявіна К.С. ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: АДАПТАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ТА ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ	14
Тематичний напрям: Корекційно-розвивальні технології у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами (логопедичні, психокорекційні, педагогічні практики)	
Арнаутова Л.В., Аветісян К. А. ЛОГОПЕДИЧНА ДОПОМОГА ДІТЯМ ІЗ ЗАЇКАННЯМ: СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ПЛАВНОСТІ	17
Арнаутова Л.В., Аніщенко А.В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ВРОДЖЕНИМИ НЕЗРОЩЕННЯМИ ГУБИ І ПІДНЕБІННЯ	20
Арнаутова Л.В., Кашук Д.Д. ВИКОРИСТАННЯ ІГОР ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК ДЛЯ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ З АЛАЛІЄЮ	24
Арнаутова Л.В., Косюга О.А. ПРОБЛЕМИ МОВЛЕННЄВОЇ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ У ДІТЕЙ БІЛІНГВІВ І ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	28
Арнаутова Л.В., Стоянова М. ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З НИЗЬКОЮ АБО НЕДОСТАТНЬОЮ САМООЦІНКОЮ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ	32
Арнаутова Л.В., Фурман М.Г. ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	36
Галущенко В.І., Уразова Л. Я. АКТИВІЗАЦІЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З АЛАЛІЄЮ	38
Галущенко В. І., Ставенко П.А. ЗАСОБИ ТА НАПРЯМКИ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ.	41
Галущенко В.І., Ткаченко І.Г. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ У РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТІПМ.	45
Горбатюк О.Л., Ганич А.М. ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ІЗ СДУГ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	50
Горбатюк О.Л., Молявко К.О. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СЛУХОВОГО СПРИЙНЯТТЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	54
Іщенко В.М. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ У ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ	57
Кабельнікова Н.В., Юрко О.О. МАРКЕРИ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ ДИСПРАКСІЇ ПРИ ДИФЕРЕНЦІЙНІЙ ДІАГНОСТИЦІ	60
Константинов Д.С., Лялюшкіна В.В. ІНТЕГРАЦІЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ТА ЛОГОПЕДИЧНИХ ВПРАВ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	66

[e Robot Design with Hand and Face Tracking for Use in Autism Therapy](#)
(дата звернення: 22.09.2025)
5.ZaudererSteven (2023) AutismStatistics:
HowManyPeopleHaveAutism?URL:
<https://www.crossrivertherapy.com/autism-statistics> (дата звернення:
07.10.2025).

Начинова О.В., Козявіна К.С.

ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: АДАПТАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ТА ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ

Постановка проблеми. Сучасні умови воєнного стану в Україні створюють нові виклики для системи корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Психоемоційне напруження, вимушене переміщення сімей, обмежений доступ до спеціалізованих послуг суттєво ускладнюють процес надання своєчасної допомоги дітям цієї категорії. Фахівці стикаються з необхідністю оперативної адаптації традиційних методик до умов дистанційної чи змішаної взаємодії, а також з розробленням нових індивідуалізованих стратегій підтримки. Виникає потреба у створенні гнучких моделей психолого-педагогічного супроводу, які б враховували стресові фактори війни та забезпечували ефективну реабілітацію.

Отже, дослідження особливостей адаптаційних стратегій і практичних підходів у корекційно-реабілітаційній роботі в умовах воєнного стану є надзвичайно актуальним і потребує наукового обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні публікації показують, що війна суттєво посилила вразливість дітей з ООП: зростає відсоток домогосподарств із дітьми, які демонструють ознаки психосоціальної дистрес-реакції, і потреба в системних медико-психолого-педагогічних послугах значно зросла[2].

Актуальність теми зумовлена зростанням потреби у якісній корекційно-реабілітаційній допомозі дітям з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану, коли традиційні форми підтримки стають обмеженими або недоступними, про що свідчать дослідження останніх років [3].

Військові дії спричиняють психологічну травматизацію, соціальну ізоляцію та порушення освітнього процесу, що потребує нових підходів до реабілітації й навчання дітей цієї категорії. Необхідність наукового осмислення ефективних адаптаційних стратегій і практичних моделей підтримки робить цю проблему надзвичайно важливою для сучасної корекційної педагогіки.

У наукових статтях останніх років, зокрема, Н. Пахомова та І. Баранець, детально розглядають адаптацію існуючих методик корекційно-розвиткової роботи з дітьми з особливими освітніми потребами до умов, що викликані реаліями сьогодення[3].

Огляди ефективності психосоціальних інтервенцій (табори відновлення, групи підтримки, програми для батьків) демонструють покращення симптоматики в дітей за умови структурованого підходу й залучення родини[4].

Отже, сучасна література формує практико-орієнтований дискурс: поєднання корекційних технологій, посилення медико-психолого-педагогічних послуг та мобілізація громадських ресурсів розглядаються як ключові напрямки для забезпечення доступної та ефективної корекційно-реабілітаційної підтримки в умовах воєнного стану[1, 2].

Мета статті. полягає у визначенні та науковому обґрунтуванні особливостей корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах воєнного стану система корекційно-реабілітаційної допомоги дітям з особливими освітніми потребами зазнала суттєвих трансформацій, зумовлених необхідністю адаптації традиційних підходів до нових соціально-психологічних реалій[4].

Порушення стабільного освітнього середовища, евакуація, втрати близьких, перебування в умовах небезпеки та ізоляції призводять до посилення тривожності, емоційної нестабільності й вторинних порушень поведінки у дітей цієї категорії. Тому, першочерговим завданням фахівців є створення безпечного простору для комунікації та навчання, що сприяє відновленню почуття захищеності й стабільності. Актуальним стає використання технологій дистанційного навчання, онлайн-консультування та телереабілітації, які забезпечують неперервність психолого-педагогічного супроводу незалежно від місця перебування дитини. Одним із ключових напрямів є розробка індивідуальних програм розвитку з урахуванням психоемоційного стану, типу порушення та умов проживання.

Практика показує, що інтеграція елементів арттерапії, музикотерапії, ігротерапії та казкотерапії позитивно впливає на зниження рівня тривожності та підвищення мотивації до взаємодії.

Важливою умовою ефективності корекційної роботи є партнерство між педагогами, психологами, батьками та соціальними службами, що забезпечує комплексний підхід до реабілітації дитини.

З метою збереження психічного здоров'я дітей доцільно впроваджувати короткі релаксаційні вправи, техніки дихання, вправи на саморегуляцію, що сприяють стабілізації емоційного стану. Значну роль у процесі реабілітації відіграє розвиток комунікативних умінь, адже війна часто призводить до ізоляції та порушення соціальних контактів.

Через групові онлайн-заняття фахівці створюють умови для соціальної взаємодії, обміну емоційним досвідом і формування почуття приналежності до спільноти.

Особливе значення мають адаптивні методики навчання, які поєднують елементи гри, візуалізації та інтерактивного спілкування, що полегшує сприйняття матеріалу. Сучасні цифрові ресурси (інтерактивні платформи, освітні застосунки, мультимедійні презентації) дають змогу індивідуалізувати навчання та стимулювати когнітивний розвиток. Водночас, важливим аспектом є підтримка батьків, адже саме вони найчастіше виступають посередниками між дитиною та фахівцями. Психологічна просвіта родин, консультування з питань поведінкових реакцій та емоційних проявів допомагає знизити рівень стресу в сім'ї.

Серед дієвих адаптаційних стратегій варто виокремити створення мобільних груп підтримки, волонтерських проєктів, онлайн-спільнот для обміну досвідом між педагогами. Розвиток інклюзивних освітніх практик у воєнний час вимагає міжвідомчої координації, взаємодії закладів освіти, охорони здоров'я та громадських організацій. Важливою тенденцією стає перехід від суто педагогічних моделей допомоги до комплексних біопсихосоціальних підходів, які враховують усі аспекти розвитку дитини. Підвищення кваліфікації фахівців, формування компетентностей кризового реагування, опанування методик травмоорієнтованої педагогіки є необхідною умовою ефективності роботи. Значний потенціал мають інтеграційні програми, спрямовані на відновлення фізичної активності, дрібної моторики та емоційного самовираження дітей. Залучення до творчих і спортивних заходів сприяє зміцненню самооцінки й формуванню позитивного образу «Я».

Не менш важливим є формування толерантного ставлення суспільства до дітей з ООП, що забезпечується інформаційними кампаніями та просвітницькими заходами. Ефективна корекційно-реабілітаційна діяльність у воєнний період можлива лише за умови системного підходу, який поєднує професійні ресурси, технологічні інновації та гуманістичні цінності. Досвід практиків доводить, що навіть в умовах нестабільності можна досягати позитивних результатів, якщо робота ґрунтується на принципах індивідуалізації, підтримки та емпатії.

Таким чином, трансформація корекційно-реабілітаційних підходів у контексті війни визначає нові орієнтири для розвитку системи спеціальної освіти та потребує подальшого наукового осмислення.

Висновки та перспективи. Проведений аналіз показав, що ефективна корекційно-реабілітаційна робота з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану можлива лише за умови гнучкої адаптації методик і впровадження інноваційних форм взаємодії. Визначальним чинником успіху є міждисциплінарна співпраця фахівців, підтримка сімей і використання цифрових технологій у процесі реабілітації. Практика підтверджує, що поєднання психолого-

педагогічних і соціальних стратегій забезпечує стабілізацію емоційного стану дітей та їх поступову інтеграцію в освітній простір. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці науково обґрунтованих моделей дистанційної та мобільної реабілітаційної допомоги, здатних ефективно функціонувати в кризових умовах.

Список використаних джерел:

1. Гулівата І. О., Ніколіна І. І. Цифрові інструменти у реалізації безбар'єрного освітнього середовища. *Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво*. 2023. № 51. С. 37–42.
2. Луканьова Л. Єдність клініко-психолого-педагогічної складової у корекції розладів праксису у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з порушеннями інтелектуального та мовленнєвого розвитку. *Acta Paedagogica Volyniensis*. 2024, 3. С. 76–80.
3. Пахомова Н. Г, Баранець І. В. Напрями корекційної роботи з дітьми із тяжкими порушеннями мовлення в умовах воєнного стану. *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Сер. 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2022. Вип. 43. С. 55–63.
4. Татьянчикова І., Ширіна А. Сходінками інклюзивної освіти: наук.-метод. посібник. Слов'янськ: Видавництво Б. 5І.Маторіна, 2021. 59с.

Корекційно-розвивальні технології у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами (логопедичні, психокорекційні, педагогічні практики)

Арнаутова Л.В., Аветісян К. А.

ЛОГОПЕДИЧНА ДОПОМОГА ДІТЯМ ІЗ ЗАЙКАННЯМ: СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ПЛАВНОСТІ

Анотація. У статті розглянуто сучасні підходи до логопедичної допомоги дітям із зайканням. Проаналізовано методи та стратегії корекції, спрямовані на поліпшення мовленнєвої плавності. Особливу увагу приділено ролі психоемоційного стану дитини в процесі подолання зайкання. Представлено результати експериментального дослідження ефективності комплексної корекційної програми, яка включає логопедичні, психологічні та ігрові методи.

Ключові слова: зайкання, мовленнєва плавність, логопедична допомога, корекція мовлення, дошкільники.

Постановка проблеми. Зайкання є складним мовленнєвим порушенням, що виявляється у розладі ритму, темпу та плавності мовлення в наслідок судомних скорочень артикуляційної мускулатури. Це порушення поєднує мовленнєвий і психоемоційний компоненти, ускладнює процес комунікації, створює бар'єри у взаємодії з однолітками й дорослими та може призводити

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
Збірник наукових праць

За зміст та орфографічне оформлення відповідальність несуть автори наукових робіт